

com, *vostè* eix honor nos faria?» (*Catal. d. R.*, 129, 53, 105, 240, i encara 51); i no cal dir que, com en tot el domini català, *vostè* subjecte s'omet quan no es necessita en el context (sense l'embafadora repetició d'*usted* a la madrilenya, que amb raó desdenyen els hispano-americans, gent de tirat més semblant al nostre); i llavors roman, és clar, l'ús del verb en 3.ª persona: «Ressembla an aqueixos bastó(n)s, / qu'hom sap pas de quin costat pendre: / d'aqueix turment deslliurínols!» (ib., 133).

Altrament notem que no sempre en cast. s'imposà la reducció de la *v-* en *usted*. En l'antic ús provincial havien tingut curs variants a la manera nostra: avui encara *busté* entre els xurros val. (Alcúdia de Beo, 1961); *vusté* en el Nord de l'Equador (Lemos, *Prov. ecuatoriano*, § 54); *busté* en boca d'un veneçolà amazònic (Eust. Rivera, *La Vorágine*, p. 194); a zones colombianes: Cuervo, *Obra Inéd.*, p. 160, i n. 50, a la *Gram. de Bello*, també ho cita en valls-del Sud de Col.; i en una «coplilla» oïda cap a Bogotà: «Écheme un cuartillo 'e chicha / --- / ya *vusté* me entenderà / ---» (Cuervo, *Apunt. Bog.*, 587). Altrament *usted* [1620] aviat es generalitzà en la llengua veïna, a diferència del gall.-port. *vostede* o *voçé*; amb moltes variants més efímeres (*DECH* v, 944a58-b28).

En el vell ús mallorquí es mantenia *vossa-mercè*: «Gràcies, D. Cosme, mil gràcies. *Vossamercè* em fa favor»; «Amb un bon *vossa-mercè* / que digues a tota dama / cobraràs tot-d'una fama / ---», PdAPenya (*IdOr* I, 8; *Po. Pop.*, 31). Havia tingut ús en terra més vasta: «Lo mestre racional és *vossa mercè*, emperò com estiga dit offici ---», escrivia el ross. Andreu Bosch (S. xvi, *Títols d'honor*, 576). I fins *Vossenoria*, mirat no sense eufèmica i semi-despectiva sorna del nostre poble envers la mena de «cavalleria» que hi recorria (no sense ocasional abús): «Com tanta *vossenoria* / entre fustés prengue mal, / per sota del cadafal / molta sanc noble corria» Bna. S. xviii (*DAG.*).

De les altres coses referents a aquest pronom i les seves variants, derivats i compostos, ens excusarem de dir-ne gaire, essent qüestions més competents a la gramàtica normativa i històrica, puix que ens en podem remetre a les obres d'aquest caràcter i particularment a les de Fabra, de 1912 i 1948, a *AlcM* (V.-hi encara *vosenoria*, *vocellència*, *vantres*, *-tros* etc.), als meus *LleuresC* (88-90, 198, 256) i *EntreDL*. Per a detalls dialectals arcaics, i en general per a l'ús de l'enclític *-us*, veg. *VidesR* I, § 26, § 39.

El possessiu *vostre*, *-a*, és la continuació del ll. popular *voster*, *-tra*, *-trum*; la forma més clàssica *vester*, desaparegué sense deixar cap rastre no sols en català (com he dit a l'ordre alfabètic, és fantàstica l'excepció que creu veure *AlcM*) sinó en cap llengua romànica (es tracta d'errors de lectura, o rares fantasies d'escriba). És clar que es troba des dels orígens literaris (ja n'hem donada alguna cita supra en docs. i literatura del S. XIII).

Des d'antic, amb la forma masculina d'aquest pronom adj., *vostre*, *vostres*, concorregué una variant vulgar *vostro* (deguda a la dilació vocàlica d'abast general, es-

tudiada en *LleuresC*, 198). Sempre tingué caràcter intermitent, com encara avui, i amb tal caràcter es troba ja en certs mss. lluhians: «lo *vostro* comtat --- que *vostro* cavall ne *vostres* vestiments ---», «segons *vostros* vestiments», «lo rey *vostro* para», «*vostro* poble», *Merav.* (*NCl.* I, 103; II, 85; I, 106; II, 119; i encara *vostre* i *vostro* de carrera, a II, p. 41, lín. 3 i 8). És clar que no era de Lluïll mateix, ni tampoc res singular dels seus escolars del S. XIV que el copiaren; *vostro*, 10 c. 1400, *Filla de Contastí* (*NCl.* XLVIII, 66); «encara endressàs lo *vostro* correu en poder passar vers Perpinyà» (c. 1460, *CoDoACA* xxii, 308); «lo que haveu vist ab *vostros* ulls», sermó del val. A. Capella, bisbe de SdUrg. c. l'a. 1600 (*DAG.*).

Com que al plural *mos*, *tos*, *sos*, corresponien en nombre singular *mon*, *ton*, *son*, en l'ús proclític, es creà vulgarment un singular *vòstron* partint del plural *vostros*: «Vós albergàs en *vòstron* ostal nostro senyor lo rey», *Filla d. Contastí* (80); el *DAG.* cita «lo rey *vòstron* pare» en el S. XVII, crec que com a indicatiu que això no era sols mallorquí, i per això hi afegeix un «*vòstron* amor» en uns goigs que el clero urgelienc feia cantar a la V. d'Aran el 1858; i és que de fet avui això s'ha antiquat en general, però amb l'excepció de Mallorca etc.: «com veig que de *vòstron* cos / no n'hauré sinó mirar, / a vós estic de robar, / emperò, a la fi, no gos», cobla mall. (Moll, *Amoroses*, 25), «*vòstron* posat no té semblança, / tan divinal rarsa alcança», BGuasp (*IdOr* ix, 11): car a Mallorca s'ha mantingut (i més amb caràcter poètic) l'ús de *vós* d'homes a dones (recordem el bell i madrigalesc, *vós teniu la meua VIDA* ---); en el Princ., estrictament pagesívol.

Com un cas més de la pron. de *vostra* alterada per relaxació, segons que ja hem vist supra, tenim l'ús de *vossa*, en català (a diferència del cast. antiquat i de la generalització en portuguès i gallec) restret a la combinació amb tractaments realçats —no sols aquell amb *senyoria*—: «*Vossa* Reial Majestat supòs que deixarà anar-me'n a enllestir una mica ---», rondalla d'AMAlcover (*BDLC* xvi, 131). «Sàpian *vossas* reverències y vós, Pare Prior» (princ. S. XVIII), *DAG.*, que testifica així mateix *DAG.* com a «tractament que els deixebles donaven als mestres en la Universitat de Bna., i *Vossa* magnificència».

No ens deturarem sinó ben poc en les innúmeres reduccions vulgars de *vostres*, que es recrearen detallant, amb generosa i indulgent abundor, AMAlcover i la seva escola (massa i tot, *ad nauseam*), veg. *BDLC* VIII, 1914, 29, encara engruixit en *AlcM*. No gaire més que a les Illes sobreix aqueixa tèrbola correntada fins a la literatura: «*voltros*, ses dones ---», Gabr. Cortés (*IdOr* VIII, 14): com es veu allà, com també en parlars vulgars continentals (sobretot en els de la ventalla occidental de la llengua), la terminació en *-os* es pot propagar al fem., en desmentiment del gènere usual d'aquesta desinència. Hi afegeixo en excepció algun detall que contribuirà a jalonar-ho: *bátres* Vall Ferrera (1934), *váltres* Vall d'Àger (Porcioles, *Folk.* V. d'À., 39), *báltres* en el baix Segre (Massalcoreig, 1935),